

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Філологічний факультет
Кафедра української літератури

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Історія української літератури першої половини XIX століття»
обов'язкова

Освітньо-професійна програма «Українська мова та література»

Спеціальність 014 Середня освіта

Галузь знань 01 Освіта

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Факультет філологічний

Мова навчання українська

Розробник: Ковалець Лідія Михайлівна, професор кафедри української літератури, доктор філологічних наук, доцент

Профайл викладача

<http://philology.chnu.edu.ua/?personnal=%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%b5%d0%bb%d0%b5%d1%86%d1%8c-%d0%bb%d1%96%d0%b4%d1%96%d1%8f-%d0%bc%d0%b8%d1%85%d0%b0%d0%b9%d0%bb%d1%96%d0%b2%d0%bd%d0%b0#more-1031>

Контактний тел. +380958430185

E-mail: lidijakovalets@gmail.com, l.kovalets@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1785>

Консультації

Очні консультації: згідно з графіком

Онлайн-консультації: за попередньою домовленістю.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Вивчення курсу «Історія української літератури першої половини XIX століття» передбачає ретроспективне освоєння конкретного пласту нового національного письменства пори свого становлення та розвитку, осмислення творчості ряду авторів через аналіз, інтерпретацію їхніх здобутків. Матеріал цей украй важливий для майбутнього вчителя-словесника, оскільки закладає розуміння тенденцій розвитку української літератури, її естетичної вартісності, поглиблює знання про діяльність письменників, котрі вивчаються у школі.

2. Мета навчальної дисципліни:

Історико-літературний курс покликаний сформувати у студентів систематизовані знання про історію української літератури кінця XVIII — першої половини XIX століття: особливості літературного процесу загалом і творчість найбільш талановитих його представників зокрема, її ідейно-тематичну й естетичну наповненість. Крім того, важливо зрозуміти своєрідність суспільно-політичного і духовного життя в Україні у цей час, жанрово-стильові особливості письменства, шляхи розвитку окремих жанрів, отримати знання про творчі методи раннього етапу нової української літератури.

Особливу увагу буде звернено також на вироблення сучасних підходів до викладання у школі творчості письменників згаданого періоду, а також на зв'язок матеріалу, що вивчається, з ширшим літературно-мистецьким контекстом та морально-етичною проблематикою життя людини.

3. Завдання курсу полягають у здобутті його слухачами певних компетентностей, а саме:

Загальних компетентностей:

ЗК 4. Здатність до критичного та абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК 5. Здатність розвивати творче мислення, потребу в постійному інтелектуальному самовдосконаленні, зокрема до вибудовування та втілення власної стратегії навчання впродовж життя (навчання та самоосвіта), коригування власної професійної діяльності в контексті основних професійних вимог до вчителя-словесника.

ЗК 7. Знання та розуміння професійної діяльності вчителя, здатність оцінювати інформацію для виявлення педагогічних проблем й ухвалення рішень щодо їх усунення.

ЗК 9. Здатність працювати в команді та самостійно, мотивувати на досягнення мети, створювати психологічно позитивний клімат у колективі.

ЗК 11. Уміння ведення дискусії, здатність здійснювати власне дослідження на належному рівні.

Фахових компетентностей:

ФК 1. Вміння реалізовувати знання з основних понять і концепцій сучасної мовознавчої й літературознавчої науки, вільно оперувати мовознавчим та літературознавчим матеріалом; критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки, виокремлювати й кваліфікувати наукові проблеми в цій галузі.

ФК 2. Вміння висловлювати й обґрунтовувати свою позицію з питань, які стосуються ставлення до історичного минулого; брати участь у різних формах наукової комунікації, вести діалог та підтримувати дискусію з фахових питань.

ФК 4. Здатність використовувати технічні засоби, можливості мережевих програмних систем та інтернет-ресурсів для вирішення теоретичних і практичних завдань у галузі професійної діяльності.

ФК 5. Розуміння історико-літературного процесу певного періоду, мовознавчих / літературознавчих термінів та понять, основних закономірностей історичного розвитку української філологічної науки у світовому контексті.

ФК 14. Вміти застосовувати професійно-профільні знання, узгоджувати фахову стратегію і тактику, обирати методи й засоби навчання з педагогіки, психології, методики української мови та літератури, спрямовані на розвиток здібностей здобувачів освіти з урахуванням їх індивідуальних і вікових особливостей, міжособистісних взаємин, усвідомлення рівних можливостей і гендерних питань для забезпечення мотивувального, розвивального та інклюзивного освітнього простору.

4. Пререквізити. Ефективному засвоєнню дисципліни сприяють компоненти освітньої програми:

ЗПО1 Актуальні питання історії та культури України

ППО2 Вступ до літературознавства

ППО13 Історія зарубіжної літератури (XIX ст.)

5. Результати навчання, як передбачається, полягатимуть у тому, що студент буде знати: .

- особливості суспільно-політичної та духовної атмосфери, в якій започаткувалась історія нової української літератури;
- загальні особливості літературного процесу, характерні ознаки основних художніх методів, жанрово-стильову специфіку створеного письменниками першої полов. XIX ст.
- своєрідність життєво-творчих шляхів українських письменників першої половини XIX ст., програмні зразки їхньої художньої спадщини;
- напам'ять визначені програмою тексти.

вміти:

- виявляти розуміння загальних тенденцій літературного розвитку означеного періоду;
- аналізувати життєтворчість письменників, бачити визначальне у їхньому доробку (ідейно-тематичний зміст, проблематику, образну систему, художньо-стильові особливості тощо);
- вирізняти ознаки певних художніх методів у програмових творах;
- збирати й аналізувати додаткову інформацію про певні літературні явища;
- вести полеміку щодо складних, неоднозначних питань, пов'язаних із проблемами історико-літературного розвитку, діяльністю письменників, їхньою творчістю тощо;
- бачити творчість письменників з погляду майбутнього вчителя-словесника.

ПРН 6. Ефективно знаходити необхідну інформацію, послуговуючись різними джерелами, критично оцінювати та інтерпретувати її.

ПРН 8. Систематично підвищувати рівень своєї професійної діяльності, продуктивно організовувати процес самонавчання та самовдосконалення.

ПРН 16. Використовувати прийоми літературно-критичного аналізу, реферування, навички літературно-критичного мислення.

ПРН 18. Аналізувати й інтерпретувати художні твори української та зарубіжної літератур й усної народної творчості.

ПРН 23. Володіти методикою майстерного викладання української мови та літератури в загальноосвітніх школах, методикою виховної роботи, технологією організації творчої діяльності учнівського колективу.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни _____												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	Годин	змістових модулів	Лекції	Практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2	3	5	150	3	30	30			82	8	Іспит

3.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		Л	П	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Нова українська література пори свого становлення					
Тема 1. Суспільно-політична і духовна атмосфера в Україні наприкінці XVIII – першій половині XIX ст.	9	2	2			5
Тема 2. Література кінця XVIII – перших десятиріч XIX ст. (загальний огляд)	9	2			2	5
Тема 3. Іван Котляревський. Життя, творчість, місце в історії української літератури	13	2	6			5
Тема 4. Послідовники і наслідувачі І. Котляревського в літературі	9	2			2	5
Тема 5. Шляхи розвитку української байки в першій половині XIX ст.	9	2	2			5
Разом за ЗМ1	49	10	10		4	25
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Українська література передшевченківської і шевченківської пори					
Тема 6. Український романтизм. Романтична поезія першої половини XIX ст.	9	2	2			5
Тема 7. Літературне відродження на західноукраїнських землях	11	1	2		2	6
Тема 8. Розвиток української драматургії після Івана Котляревського	11	1	2		2	6
Тема 9. Українська проза першої половини XIX ст. (загальний огляд). Григорій Квітка-Основ'яненко, його життя, творчість, місце в історії української літератури	9	2	2			5
Тема 10. Пантелеймон Куліш, його життя, творчість, місце в історії	9	2	2			5

української літератури						
Тема 11. Проза Анатолія Свидницького, Олекси Стороженка, Євгена Гребінки, Миколи Гоголя, її місце в історії української літератури	9	2	2			5
Разом за ЗМ 2	58	10	12		4	32
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 3. Тарас Шевченко, його життя, творчість, місце в історії української літератури					
Тема 12. Життя і творчість Тараса Шевченка (до 1843 р.)	10	2	2			6
Тема 13. Життя і творчість Тараса Шевченка періоду «трьох літ» (1843-1847 рр.)	13	3	4			6
Тема 14. Життя і творчість Тараса Шевченка періоду заслання (1847–1857 рр.)	8	2				6
Тема 15. Життя і творчість Тараса Шевченка 1857–1861 рр. Основні досягнення вітчизняного і зарубіжного шевченкознавства	12	3	2			7
Разом за ЗМ 3	43	10	8			25
Усього годин	150	30	30		8	82

3.2.1. Теми практичних занять

1. Суспільно-політична і духовна атмосфера в Україні наприкінці XVIII – першій половині XIX століття.
2. Іван Котляревський як учасник суспільного і культурного життя України, як творча особистість, як людина.
3. «Енеїда» Івана Котляревського як видатне історико-літературне та суспільне явище.
4. «Енеїда» і «Наталка Полтавка» Івана Котляревського як твори зі шкільної програми: спроба нових інтерпретацій.
5. Жанр байки в українській літературі першої половини XIX ст.
6. Український романтизм 20-40-х років XIX ст. Романтична поезія.
7. Літературне відродження на західноукраїнських землях.
8. Українська романтична драматургія першої половини XIX ст. (на матеріалі п'єс Миколи Костомарова «Сава Чалий» і «Переяславська ніч») / Проведення заняття-суду над Савою Чалим за спеціально розробленим групою сценарієм.
9. Життя і творчість Григорія Квітки-Основ'яненка у шкільному курсі української літератури.
10. Пантелеймон Куліш і його роман «Чорна рада».
11. Анатолій Свидницький і його роман «Любодарські».

12. Спогади про Тараса Шевченка його сучасників як чинник для глибшого пізнання цієї творчої індивідуальності / Тарас Шевченко: сучасний погляд крізь призму кіно, дві точки зору (обговорення двох документальних стрічок: фільму каналу «1+1» «Тасмниці генія Шевченка» і чотирьох фільмів Юрія Макарова «Мій Шевченко»).
13. Поема Тараса Шевченка «Гайдамаки» як текст.
14. Поеми «Сон» і «Кавказ» із погляду майбутнього учителя-словесника.
15. «Катерина», «Наймичка», «Марія» як трилогія Тараса Шевченка про жіночу долю / Проведення уроку-дискусії на тему любові і зради, сутності материнства, показу Тарасом Шевченком жіночої долі (за власним сценарієм) / Про особливості викладання в сучасній школі життя і творчості Тараса Шевченка.

3.2.2. Тематика індивідуальних завдань

№	Назва теми
1.	Літературне, громадсько-культурне життя в рідному регіоні в першій половині XIX століття.
2.	«Енеїда» І. Котляревського та «Вергилиева Енейда», вивороченная наизнанку» Н. Осипова та А. Котельницького: порівняльний аспект.
3.	Психологізм побутово-етнографічної поеми С. Александрова «Вовкулака».
4.	Сонети О. Шпигоцького: оригінальне, авторське й запозичене в А. Міцкевича.
5.	Публікації про М. Шашкевича й «Руську трійцю» на сторінках буковинської періодики.
6.	«Кремуций Корд» М. Костомарова як зразок інтелектуальної драми.
7.	Життєтворчість Г. Квітки-Основ'яненка в дослідженнях чернівецьких науковців.
8.	Традиції К. Квітки-Основ'яненка у творчості письменників Буковини.
9.	Образ Божого чоловіка в романі П. Куліша «Чорна рада» як ілюстрація релігійно-патріотичних поглядів автора.
10.	Історична проза П. Куліша з погляду літературознавчої думки другої половини XIX століття.
11.	Роман О. Стороженка «Марко Проклятий» як твір-застереження.
12.	Поеми Т. Шевченка в оцінці С. Смаль-Стоцького.
13.	Українська літературознавча наука про жанрову специфіку містерії Т. Шевченка «Великий льох».
14.	Художня своєрідність поеми Т. Шевченка «Кавказ».
15.	Проблеми освіти і виховання в повістях Т. Шевченка.
16.	Творчість І. Котляревського та її викладання у школі: новітні підходи.
17.	Проза Г. Квітки-Основ'яненка у шкільному курсі української літератури.
18.	Роман П. Куліша «Чорна рада» та особливості його вивчення у школі.
19.	Методика викладання у школі біографії Т. Шевченка: порівняльно-історичний аспект.
20.	Методика викладання у школі творчості Т. Шевченка в дослідженні Г. Ключека.

3.2.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми
-------	------------

1.	З'ясувати, які часописи виходили на західноукраїнських землях у першій половині XIX століття і якою була їх роль у літературному процесі того часу.
2.	Проаналізувати текст поеми І. Котляревського на лексичному рівні, встановити, наскільки гармонійним виявилось поєднання у ній живої розмовної української мови з елементами старослов'янськими, російськими, польськими, латинськими.
3.	Виписати основні тези зі статті С. Смаль-Стоцького «Чим єсть для нас Котляревський?», вказати на особливості науково-критичного підходу автора до характеристики письменника.
4.	Виписати основні тези статті І. Франка «Дещо про «Марусю» Л. Боровиковського та її основу», з'ясувати особливості типологічного підходу автора.
5..	Схарактеризувати романтичні засади оригінальної творчості членів гуртка «Руська трійця».
6.	З'ясувати, якими є образи діячів «Руської трійці» у критиці та спогадах.
7.	Проаналізувати, як відбувається в романі П. Куліша «Чорна рада» взаємопроникнення реалістичної та романтичної художніх систем.
8.	Схарактеризувати особливості художнього стилю А. Свидницького (на матеріалі роману «Люборацькі»).
9.	Довести, що спогади сучасників Т. Шевченка є важливим чинником для глибокого пізнання його життєвого і творчого шляху.
10.	Зі статті І. Франка «Темне царство» виписати цитати, що стосуються поеми Т. Шевченка «Сон». Порівняти Франкові оцінки твору з міркуваннями про нього інших літературознавців.
11.	Проаналізувати своєрідність трактування Т. Шевченком євангельського сюжету в поемі «Марія».
12.	З'ясувати особливості викладання в 9 класі середньої школи лірики Т. Шевченка.
13.	Проаналізувати можливості використання наочності і технічних засобів навчання при вивченні в сучасній школі творчості Т. Шевченка.
14.	Ознайомитися з художніми текстами, передбаченими програмою курсу.
15.	Вивчити напам'ять передбачені програмою поезії.

* ІНДЗ – для змістового модуля або в цілому для навчальної дисципліни за рішенням кафедри (викладача).

4. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна та письмова:

- усна відповідь студента під час практичного заняття;
- письмові завдання;
- реферати;
- модульні контрольні роботи.

Формою підсумкового контролю є іспит.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- дослідницько-творчі проекти;
- реферати;
- есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни **Розподіл балів, які отримують студенти**

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)															Кількість балів (іспит)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1 (15 б.)					Змістовий модуль № 2 (25 б.)						Змістовий модуль №3 (20 б.)					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	40	100
2	2	5	3		4	4	4	4	5	4	5	5	5	5		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

5. Рекомендована література

Базова (основна)

1. Антофійчук В. Нова українська література: Кінець XVIII перші десятиріччя XIX століття. Чернівці, 2009.
2. Бовсунівська Т. Історія української естетики першої половини XIX століття. К., 2001.
3. Бовсунівська Т. В. Українська бурлескно-травестійна література першої половини XIX століття: (в аспекті функціонування комічного). К., 2006.
4. Єфремов С. Історія українського письменства. К., 1995.
5. Задорожна Л. Історія української літератури кінця XVIII - 60-х рр. XIX ст. К., 2004. 225 с. / Вид. 2-ге: К., 2008.
6. Зайцев П. І. Життя Тараса Шевченка. 2-ге вид. К., 2004.
7. Зеров М. Українське письменство XIX ст. // Зеров М. Твори: У 2 т. Т. 2. К., 1990. С. 4-245.
8. Історія української літератури (перша половина XIX століття) / За ред. І. П. Скрипника. К., 1980.
9. Історія української літератури (Перші десятиріччя XIX ст.) // За ред. П. П. Хропка. К., 1992.
10. Історія української літератури XIX ст. : у 2 кн. / За ред. М. Жулинського. К., 2005.
11. Історія української літератури: У 12 т. Т. 3: Література XIX ст. (1800-1830) / Заг. ред. В. Дончика. К., 2016.
12. Історія української літератури: У 12 т. Т. 4: Тарас Шевченко / Автор І. Дзюба; наук. ред. М. Жулинський. К., 2014.
13. Історія української літератури: У 2 т. Т. 1 / За ред. М. Яценка. К., 1987.
14. Калениченко Н. Л. Українська література XIX ст. : Напрями, течії. К., 1977.
15. Ключек Г. Поезія Тараса Шевченка: Сучасна інтерпретація: Посібник для вчителя. К., 1998. / *Перевидання*: Тернопіль, 2014.
16. Комаринець Т.І. Ідейно-естетичні основи українського романтизму. К., 1983.

17. Наєнко М. Художня література України: Від міфів до модерної реальності. К., 2008.
18. Наливайко Д., Шахова К. Зарубіжна література XIX сторіччя: доба романтизму. К., 1997.
19. Чижевський Д. Історія української літератури: Від початків до доби реалізму. Тернопіль, 1994.
20. Шевченкознавча енциклопедія: В 6 т. К., 2012-2015.

Допоміжна

1. Барабаш Ю. Просторинь Шевченкового слова: Текст-контекст, семантика-структура. К., 2011.
2. Грабович Г. Шевченко, якого не знаємо (з проблематики символічної автобіографії та сучасної рецепції поета). К., 2010.
3. Гундорова Т. Перевернений Рим, або «Енеїда» Котляревського // Сучасність. 2000. № 4. С. 120-134; Гундорова Т. «Малоросійський маскарад»: колоніальний дискурс в «Енеїді» Котляревського та навколо неї // На щедрій вечір: Збірник на пошану Євгена Сверстюка. Луцьк, 2004. С. 41-65; Гундорова Т. «Котляревщина»: колоніальний кітч // Гундорова Т. Кітч і література. Травестії. К., 2008. С. 92-122.
4. Івакін Ю. Коментар до «Кобзаря» Шевченка. Поезії 1847-1861 рр. К., 1968.
5. Івакін Ю. Коментар до «Кобзаря» Шевченка. Поезії до заслання. К., 1964.
6. Ковалець Л. М. Історія української літератури першої половини XIX століття: конспект лекцій. Чернівці, 2011. 100 с.
7. Лімборський І. Творчість Івана Котляревського: Авторська індивідуальність, європейські паралелі, порівняльна поетика. Черкаси, 2010.
8. Літературознавча енциклопедія: У 2 т. / авт. і укл. Ю. Ковалів. К., 2007.
9. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Гром'яка, Ю. Коваліва, В. Теремка. К., 1997.
10. Нахлік Є. Пантелеймон Куліш. Особистість, письменник, мислитель : у 2 т. Львів, 2007.
11. Нахлік Є. Перелицьований світ Івана Котляревського: текст-інтертекст-контекст. Львів, 2015.
12. Неборак В. В. Перечитана «Енеїда»: Спроба сенсового прочитання «Енеїди» Івана Котляревського на тлі зіставлення її з «Енеїдою» Вергілія. Львів, 2001. 283 с.
13. Павлишин М. Риторика і політика в «Енеїді» Котляревського // Сучасність. 1994. № 4. С. 159-168; *Передрук*: Павлишин М. Канон та іконостас: Літературно-критичні статті. К., 1997. С. 294-307.
14. Спогади про Шевченка / Упоряд. і прим. В. Бородіна, М. Павлюка, О. Бороня; передм. В. Смілянської. К., 2010.
15. Т. Г. Шевченко: Біографія / Бородин В. С., Івакін Ю. О., Кирилюк Є. П., Смілянська В. Л., Чамата Н. П., Шубравський В. Є. К., 1984.
16. Ткачук М. Творчість Івана Котляревського: антропологічний та естетичний дискурси. Суми, 2009. 215 с.
17. Українська література у портретах і довідках: Давня література, література XIX ст. К., 2000.
18. Филипович П. Шевченкознавчі студії. Черкаси, 2002.
19. Франко І. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 років // Франко І. Збір. творів: У 50 т. Т. 41. К., 1984.
20. Хропко П. П. Українська драматургія I половини XIX ст. К., 1972.

Інформаційні ресурси

1. www.chtyvo.org.ua
2. www.diasporiana.ua
3. www.hurtom.com
4. Задорожна Л. М. Історія української літератури кінця ХУІІІ-60-х років XIX ст. Режим

- доступу: <https://www.twizpx.com/file/1108848>
5. Задорожна Л.М. Нове слово 2 (Хрестоматія української літератури кінця XVIII - 60х років XIX століття) Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/1943099/>
 6. Історія української літератури XIX ст. / За ред. М. Яценка Режим доступу: <https://www.twizpx.com/file/2154228>
 7. Історія української літератури XIX ст. : У 2 кн. Кн. 1 / За ред. акад. М. Жулинського. Режим доступу: <http://1576.ua/books/5165>